

ICOANELE ÎMPĂRĂTEȘTI ALE ICONOSTASULUI CATEDRALEI DIN BLAJ

Iconostasul Catedralei greco-catolice „Sfânta Treime” din Blaj este „prin întindere și bogăție” cel mai impunător „din toată românimea”, după cum afirma, pe bună dreptate, Nicolae Iorga¹.

Cu toate că iconostasul a fost și este considerat cel mai mare din țara noastră², iar însemnătatea sa artistică și istorică este deosebită, totuși, el nu a captat, pe măsura valorii sale, interesul cercetătorilor³.

Iconostasul, înalt de 14 m și lat de 11,5 m⁴, a fost sculptat de tâmplarul Aldea din Târgu Mureș⁵, iar icoanele au fost realizate de renumitul pictor Ștefan Tenețchi din Arad (1765)⁶. Sculptura iconostasului este de tradiție brâncovenească, însă cu o puternică amprentă barocă⁷. Ușile împărătești, deopotrivă, unice pe plan național, în ceea ce privește sculptura și pictura, sunt măiestrit îmbinate⁸.

Icoanele împărătești, de dimensiuni ample (170 x 40 cm), pictate și semnate de „Ștefan Tenețchi, zograf aradschi”, mărturisesc că autorul lor conjugă maniera bizantină cu cea apuseană. Este evidentă nota mai realistă în care concepe personajele, accentuarea volumelor, prin treceri gradate de la umbră la lumină, încercarea sugerării spațiale, toate de sorginte occidentală, și fundalurile abstracte de aur, de tradiție bizantină.

Privită în ansamblu, pictura iconostasului blăjean este, după afirmația lui Horia Medeleanu, „cea mai «răsăriteană» dintre lucrările lui Tenețchi ca tratare a

¹ Nicolae Iorga, *Pagini alese din însemnările de călătorie prin Ardeal și Banat*, București, 1977, p. 235.

² Marius Porumb, *Dicționar de pictură veche românească din Transilvania, Sec. XIII-XVIII*, București, 1998, p. 44; Nicolae Sabău, *Meșteri italieni în arhitectura religioasă barocă din Transilvania*, București, 2001, p. 97.

³ O prezentare generală a iconostasului ne oferă Elena Popescu, *L'iconostase de la cathédrale métropolitaine la Sainte Trinité de Blaj – influences baroques*, în *Analele Banatului. Artă*, Serie nouă, vol. II, 1997, p. 117-130.

⁴ A se vedea imaginea în culori la Marius Porumb, *Un veac de pictură românească din Transilvania. Secolul XVIII*, București, 2003, fig. 170.

⁵ Alexandru Lupeanu, *Călânza Blajului*, Blaj, 1922, p. 51; Pompei Bârlea, *Blaj. Mic îndreptar turistic*, București, 1968, p. 19; Vasile Drăguț, *Dicționar enciclopedic de artă medievală românească*, București, 1976, p. 58; Adrian Teodorescu, *Catedrala „Sfânta Treime” din Blaj*, în *Îndrumător pastoral*, I, Alba Iulia, 1977, p. 214.

⁶ Alexandru Lupeanu, *op. cit.*, p. 51; Virgil Vătășianu, *Arta în Transilvania de la începutul secolului al XVII-lea până în primele decenii ale secolului al XIX-lea*, în *Istoria artelor plastice în România*, vol. II, București, 1970, p. 193; Vasile Drăguț, *op. cit.*, p. 58; Horia Medeleanu, *Pictorul Ștefan Tenețchi. Viața și opera (sec. XVIII)*, în *Ziridava*, XV-XVI, 1987, p. 357-378; Marius Porumb, *Dicționar de pictură veche românească din Transilvania*, p. 44, 413-417; idem, *Un veac de pictură românească din Transilvania*, p. 136; Dorina Sabina Pârvolescu, *Pictura bisericilor ortodoxe din Banat între secolul al XVII-lea și deceniul trei al secolului al XIX-lea*, Timișoara, 2003, p. 187-188; Nicolae Sabău, *Metamorfoze ale barocului transilvan*, vol. 2. *Pictura*, Cluj-Napoca, 2005, p. 74-76.

⁷ Vasile Drăguț, *Arta românească*, vol. I, București, 1982, p. 482; Nicolae Sabău, *Sculptura barocă în România (Secolele XVII-XVIII)*, București, 1992, p. 127-128 (subcapitolul *Influența barocului asupra iconostaselor românești din Transilvania*).

⁸ Cornel Tatai-Baltă, *Ușile împărătești ale iconostasului catedralei din Blaj*, în *Cultura creștină*, Serie nouă, anul VII, nr. 3-4, 2004, p. 204-223; idem, în *Scriseri despre artă*, Alba Iulia, 2005, p. 22-38, 112-113, 118-124 (cu fig.).

formeii și ca factură (în parte și ca iconografie)”. De data aceasta „elanul baroc al pictorului este reprimat”⁹.

Dimensiunile mari ale iconostasului au permis ca acesta să fie prevăzut cu șase icoane împărătești, pictate în tempera pe lemn, și nu cu patru, cum se obișnuiește. Dispunerea acestora de la stânga la dreapta este următoarea: *Sfântul Ioan Botezătorul*, *Sfântul Nicolae*, *Maica Domnului cu Pruncul pe tron*, *Isus Hristos pe tron*, *Sfântul Vasile cel Mare* și *Sfânta Treime*, vechitestamentară, hramul catedralei. Așadar, icoanele împărătești aparțin iconografiei ortodoxe.

Personajele sfinte, cu excepția unora din icoana de hram, sunt surprinse frontal, într-o atitudine solemnă, și se profilează pe fundaluri de aur de sorginte bizantină. Costumele purtate aparțin aceleiași ambianțe. Umanizarea personajelor, tratarea plastică a părților anatomice, iluzia adâncimii, derivată din dispoziția dalelor pardoselii, divers colorate de la o icoană la alta, sunt de origine apuseană. Fondurile de aur ornamentate cu motive vegetale, specifice acestui pictor¹⁰, amintesc de brocarturile fastuoase baroce din epocă.

Ornamentarea fundalurilor de aur este prezentă în icoanele ucrainene din epoca barocă. Este concludentă, în acest sens, icoana *Maria Orantă* (1732), din Poltava¹¹.

Ca atare, acest procedeu utilizat de Ștefan Tenețchi nu ne surprinde, dacă ținem seamă că el este considerat „cel mai important reprezentant al generației de pictori influențați de barocul ucrainean, în teritoriul episcopiei de Karlovac”¹². De altfel, ornamentarea fundalurilor de aur o întâlnim încă din epoca gotică.

Sfântul Ioan Botezătorul este redat în picioare, desculț. El poartă o cămașă albă din păr de cămilă, care în partea inferioară alcătuiește pliuri verticale, fiind încins la mijloc cu o curea neagră cu cataramă. Pe umeri îi atârână o mantie verde, prevăzută cu căptușeală maro. Capul sfântului este îndreptat spre umărul său stâng și este aureolat. Părul său, împărțit în două de o cărare, cade în plete; acesta este brun, la fel ca barba și mustața sa. Având o privire pătrunzătoare, Ioan Botezătorul binecuvântează cu mâna dreaptă, iar cu stânga ține un rotul desfășurat ce conține următorul text: „Pocăiți-vă: că s-au apropiat împărăția cerurilor. Matei, Cap. 3”. Adâncimea perspectivă limitată este sugerată de dalele pavimentului, care se repetă și la celelalte icoane împărătești¹³. Fondul de aur este ornamentat cu motive fitomorfe (vrejuri și frunze de acant incizate

⁹ Horia Medeleanu, *op. cit.*, p. 374.

¹⁰ Dorina Sabina Părvulescu, *Icoane din Banat*, Timișoara, 1997, p. 15, fig. 14 (*Fecioara cu Pruncul*, 1762). Dintre icoanele lui Ștefan Tenețchi cu fundaluri aurite, decorate cu elemente vegetale de o evidentă somptuozitate, mai cităm: *Sfântul Nicolae*, 1775; *Sfântul Ioan Botezătorul*, 1775 (vezi Horia Medeleanu, *Valori de artă veche românească în colecția mănăstirii „Sfântul Simion Stălpnicul” din Arad-Gai*, Arad, 1986, fig. 62 și 64); *Isus Hristos*, 1789; *Maica Domnului cu Pruncul*, 1789 (vezi Rodica Vărtaciu, Adriana Buzilă, *Barocul în Banat*, Timișoara, 1992, fig. 169 și 170).

¹¹ *Portrete ale Fecioarei*, Oradea, 2006, fig. p. 181.

¹² Dorina Sabina Părvulescu, *Pictura bisericilor ortodoxe din Banat*, p. 187. Și alți cercetători consideră că Ștefan Tenețchi este influențat de artiști ucraineni sau că ar fi studiat în Ucraina (vezi, recent, Nicolae Sabău, *Metamorfoze ale barocului transilvan*, p. 74-76).

¹³ Artistul este preocupat de a aduce o notă de simetrie prin coloritul pavimentului: la prima și la a șasea icoană acesta este gri-albăstrui, la a doua și la a cincea – cărămiziu, iar la cele centrale – bej.

și indicate cu brun) și geometrice. Această manieră de rezolvare a fondului este identică la toate icoanele împărătești.

Menționăm că există diverse asemănări între icoana *Sfântul Ioan Botezătorul* de la Blaj și icoanele din 1775 și 1779, în care Ștefan Tenețchi îl pictează pe Înaintemergător¹⁴.

Înfățișat în picioare, *Sfântul Nicolae* poartă veșminte arhieresti: stihar cafeniu înflorat cu tiv auriu și mânecute auriu, epitrahil, sacos albastru de mătase, bogat tivit la gât, la mâneci și la poale cu galon auriu și având căptușeală mov, omofor mov-argintiu decorat cu motivul viței de vie, pe care sunt aplicate cruci mari auriu, și care se termină cu ciucuri gri, tot auriu, bederniță mov cu marginile și ciucurii auriu. Pe cap, sfântul are mitră de aur și este aureolat; pe piept poartă engolpionul și crucea, încălțăminte sa fiind de culoare brun-închis. În mâna stângă ține cârja arhierască, iar cu dreapta binecuvântează. De remarcat fizionomia plăcută și blândă a sfântului, ale cărui păr, mustață și barbă sunt albe.

Există certe asemănări între această icoană și alte imagini ale Sfântului Nicolae, pictate de Ștefan Tenețchi în 1773, 1775 și 1779¹⁵.

Maica Domnului cu Pruncul pe tron

Fecioara Maria poartă chiton albastru cu galon auriu la gât și la poale cu mânecute auriu, maforion cafeniu-roșcat împodobit cu trei stelute, din care se văd doar două: pe frunte și pe umărul drept, simbol al pururea fecioriei¹⁶, prevăzut cu tiv auriu și căptușeală verde, precum și încălțăminte de mătase aurie. Împărăteasă, are pe cap coroană de aur pe țesătură roșie, în mâna dreaptă ține sceptrul, terminat în floare de crin, simbolul virginității, iar cu stânga susține Pruncul, plin de înțelepciune. Îmbrăcat cu cămășuță argintie cu reflexe verzi, al cărei guler și tiv al mânecii sunt auriu, și cu mantie roșie brodată cu flori de aur, după moda barocă, Isus ține în mână Evanghelia închisă și peste ea un rotul desfășurat, în care precizează că el este „Alfa și Omega”.

Maica Domnului cu Pruncul în brațe este așezată pe un tron baroc din aur, bogat ornamentat cu frunze de acant ce alcătuiesc ample volute. Ea își sprijină picioarele pe un dublu amvon circular, de culoare argintie (încălzită cu cafeniu transparent) și verde. Aureolate, cele două personaje biblice se remarcă prin trăsături deosebit de delicate. Deși Maria are nasul alungit, fin, aristocratic, ochii mari și sprâncenele arcuite, conform uzanțelor bizantine, totuși, chipul ei se apropie întrucâtva de cel al Madonelor occidentale, mai umanizate. În acest sens pledează îndeosebi modul în care sunt pictate buzele sale, mai pline, mai expresive. De sorginte apuseană este și evidențierea formelor anatomice ale personajelor, veșmintele acestora mulându-se pe trup. Este clar că între Fecioară și Prunc, ale căror capete se apleacă unul spre altul, există o sfântă afecțiune. Compoziția frământată de volutele tronului este articulată în chip baroc de diagonală sceptrului și de direcționarea oblică a tivului maforionului prin mâna dreaptă a Mariei spre chipul lui Isus.

¹⁴ Horia Medeleanu, *Valori de artă veche românească*, p. 61-62, 65-66, fig. 64 și 69.

¹⁵ *Ibidem*, p. 57, 59, 65, fig. 59, 62, 68.

¹⁶ Leonid Uspensky, Vladimir Lossky, *Călăuziri în lumea icoanei*, București, 2003, p. 112.

Anumite elemente din această icoană sunt întâlnite și în aceea realizată de Ștefan Tenețchi în 1789: fizionomia personajelor, fondul ornamentat și mai ales modul în care Isus ține rotulul desfășurat¹⁷.

Isus Hristos pe tron

Mare Arhiereu și Învățător, Mântuitorul poartă stihar mov, ce cade în falduri bogate, cu mânecute aurii, epitrahil verde, sacos albastru de mătase, tivit la gât, la mâneci și la poale cu galon auriu, având căptușeală brun-roșcată, omofor argintiu, decorat și vibrat cu ruginiu și albastru-gri, prevăzut cu cruci mari și ciucuri grei aurii. Pe cap are mitră de aur, pe piept poartă engolpionul și crucea, încălțăminte sa fiind din mătase aurie. Aureolat, binecuvântează cu mâna dreaptă, în timp ce cu stânga sprijină, pe genunchi, Evanghelia deschisă la următorul text: „Veniți la mine toți cei osteniți și însărcinați și eu vă voi odihni pre voi. Luați jugul meu pre voi și vă învățați de mine că sunt blând și smerit cu inima și veți afla odihnă sufletelor voastre. Matei, Cap. 11.”

Părul în plete ondulate, mustața și barba lui Isus sunt de culoare castanie. Chipul său solemn, cu trăsături armonioase, întreaga sa atitudine, degajă deopotrivă severitate și blândețe. El șade pe un tron impunător din aur, foarte asemănător cu cel al Maicii Sale, picioarele lui sprijinindu-se pe un dublu amvon circular, de data aceasta verde și albastru.

Înfățișarea lui Isus, felul în care ține Evanghelia deschisă și redarea fundalului se regăsesc în icoana pictată de Ștefan Tenețchi în anul 1789¹⁸.

Reprezentat în picioare, *Sfântul Vasile cel Mare* poartă veșminte arhieresti: stihar argintiu cu marginile aurii și mânecute aurii, epitrahil, sacos verde de mătase cu tiv auriu la mâneci, iar la poale cu tiv lat împodobit cu pietre prețioase, având căptușeală maro-roșcat, omofor auriu decorat cu motivul viței de vie, prevăzut cu cruci mari și ciucuri aurii, bederniță maro-roșcat cu marginile și ciucurii aurii. Pe cap, sfântul are mitră de aur și este aureolat, pe piept poartă engolpionul și crucea, încălțăminte sa fiind neagră cu luciri brune. În mâna dreaptă ține Evanghelia închisă, iar cu dreapta ține crucea. Sfântul are barba lungă, mustățile și părul în plete ușor încărunțite. Privirea sa este calmă, meditativă. Întreaga sa ființă emană un nedeزمینیت umanism și hotărâre fermă în slujirea credinței creștine.

În icoana *Sfânta Treime*, hramul catedralei, cei trei îngeri călători sunt așezați la masă în mod neconvențional, doi dintre ei fiind reprezentați din față, dar ușor înclinați unul spre celălalt, iar cel de al treilea, care încheie compoziția pe partea stângă, este redat din profil. Această îndrăzneță asimetrică este completată de figura lui Avraam, văzut tot din profil, îngenunchiat cu mâinile împreunate în semn de rugăciune, și de silueta Sarei, care încheie compoziția pe partea dreaptă. Dinamica imaginii este sugerată de dialogul purtat de Avraam cu îngerul și susținută de diagonala clară a poziționării lor, cât și de oblica desenată de genunchiul îngerului din plan apropiat până la aureola luminoasă a Sarei.

¹⁷ Rodica Vârtăciu, Adriana Buzilă, *op. cit.*, p. 64, fig. 170; Rodica Vârtăciu, *Centre de pictură românească din Banat (secolul al XIX-lea)*, Timișoara, 1997, fig. 1.

¹⁸ Rodica Vârtăciu, Adriana Buzilă, *op. cit.*, p. 64, fig. 169.

Îngerul din mijloc este îmbrăcat cu tunică verde, cel din stânga sa poartă haine de culoare argintiu-ocru și brun pe mâneci, iar cel din dreapta sa este înveșmântat cu tunică roz și mantie cafenie. Ei au părul în plete și sunt înaripați.

Bătrân, cu părul, mustața și barba albe, Avraam poartă tunică verde și mantie roz, ce formează cute ample. Sara poartă veșmânt albastru și mantie verde, capul fiindu-i acoperit cu o bonetă roz. Toate personajele sunt aureolate.

Pe masa cu tăblie rotundă, acoperită cu o față de masă verde, se află o tavă de aur pe care sunt înșirate trei ridichi. Alături mai sunt șase pâini, câte două pentru fiecare înger, tacâmuri și o carafă cu vin. În stânga icoanei se observă stejarul din Mamvri, căci acolo se desfășoară evenimentul.

Chipurile și gesturile personajelor exprimă comuniunea spirituală care s-a încheiat între ele. Fără îndoială că Dumnezeu-Tatăl este reprezentat de îngerul privit din profil, Dumnezeu-Fiul de către cel îmbrăcat în tunică verde, iar Duhul Sfânt de celălalt înger.

Din punct de vedere iconografic, această lucrare este tipic bizantină. După cum se știe, ea mai poartă denumirea de *Ospățul lui Avraam* sau *Cina de la Mamvri*¹⁹. Însă, structurarea compoziției pe axe și direcționări diagonale, dinamica ei specifică, atitudinile puțin retorice ale personajelor, veșmintele cu falduri ample ale unora dintre acestea, cromatica îndrăzneță și fastuoasă (roz-verde, auriu-albastru etc.), spontaneitatea tușei, fundalul ornamentat, toate aparțin barocului. Ca atare, modul de tratare a temei de către Ștefan Tenetchi iese din șabloanele cunoscute, după cum se va vedea.

Menționăm că în arta apuseană Sfânta Treime este reprezentată prin Dumnezeu-Tatăl cu nimb triumfiular, purtând într-o mână globul și în cealaltă sceptrul, Dumnezeu-Fiul, care ține în mână crucea, și Duhul Sfânt în chip de porumbel.

Am cercetat mai bine de 50 de opere de artă care înfățișează Sfânta Treime de tip iconografic bizantin. Acestea sunt executate în diferite tehnici (mozaic, frescă, miniatură, pictură pe lemn și sticlă, xilogravură), începând cu secolul al IV-lea și terminând cu veacul al XIX-lea²⁰.

Cei trei îngeri călători (Sfânta Treime) sunt ospătați lângă stejarul din Mamvri de către Avraam și Sara. Dispunerea personajelor și a unor elemente ce compun imaginile este simetrică sau relativ simetrică. Îngerii sunt așezați la masă unul lângă altul (de exemplu, în: mozaicurile din Basilica Santa Maria Maggiore, Roma, prima jumătate a sec. V²¹; Biserica San Vitale, Ravenna, mijlocul sec. VI²²; Capela Palatină, Palermo, sec. XII²³; Domul, Monreale, sfârșitul sec. XII - începutul sec. XIII²⁴) sau

¹⁹ Dionisie din Furna, *Erminia picturii bizantine*, București, 2000, p. 71; Leonid Uspensky, Vladimir Lossky, *op. cit.*, p. 215-222; Vasile Drăguț, *Dicționar enciclopedic de artă medievală românească*, p. 93-94; Marius Porumb, *Dicționar de pictură veche românească din Transilvania*, p. 427-428; *Dicționar de artă*, vol. II, București, 1998, p. 174.

²⁰ Gabriel Bunge, *Icoana Sfintei Treimi a Cuviosului Andrei Rubliov*, Sibiu, 1996, reproduce 24 de opere de artă care au ca temă *Sfânta Treime* vechitestamentară, realizate între secolele V și XVI.

²¹ *Ibidem*, fig. 3; Victor Lazarev, *Istoria picturii bizantine*, vol. I, București, 1980, fig. 20.

²² Gabriel Bunge, *op. cit.*, fig. 4; Victor Lazarev, *op. cit.*, I, fig. 57.

²³ Gabriel Bunge, *op. cit.*, fig. 5.

unul la mijloc, iar ceilalți doi la stânga și la dreapta tăbliei (de exemplu, în: icoana de la Muntele Athos, sfârșitul sec. XIV²⁵; fresca de la Mănăstirea Sucevița, sec. XVI²⁶; miniaturile lui Anastasie Crimca din *Apostol*, 1610 și *Tetraevangeliar*, 1615²⁷; icoana pe lemn din Țara Românească, începutul sec. XVIII²⁸; xilogravura de Teodosie Monah, 1835, din *Octoib*, Mănăstirea Neamț, 1836²⁹). Avraam și Sara pot încadra simetric scena sau nu. Uneori, la masă se află doar cei trei îngeri (de exemplu, în: icoana lui Andrei Rubliov, 1425-1427³⁰; xilogravura din *Noul Testament*, Bălgrad, 1648³¹).

Înainte de Ștefan Tenețchi și după el, la Blaj a mai fost abordată tema *Ospățul lui Avraam*. Ne referim la icoana pictată pe lemn atribuită lui Ștefan de la Ocnele Mari (păstrată la muzeul local), ce datează din prima jumătate a secolului al XVIII-lea³², la fresca din cupola catedralei executată de Iacov Zugrav la mijlocului secolului al XVIII-lea³³, la xilogravura pe foaie volantă *Iconostasul bisericii din curtea castelului episcopal de la Blaj și înmormântarea episcopului Petru Pavel Aron de Sandu*, 1764³⁴, și la xilogravura atribuită lui Petru Papavici, ce împodobește *Octoibul* de la Blaj din 1783³⁵. Nici una dintre aceste reprezentări nu seamănă cu aceea realizată de Ștefan Tenețchi la 1765.

Analiza celor șase icoane împărătești, executate de arădeanul Ștefan Tenețchi (macedo-român care a activat intens în Banat și Transilvania, precum și în Serbia și Ungaria) pentru impunătorul iconostas al catedralei din Blaj, scot în evidență calitățile de excepție ale acestui pictor renumit în epocă și ulterior. Aceste icoane dovedesc că pe fondul tradițional bizantin s-au grefat anumite elemente care aparțin barocului ucrainean³⁶ sau celui central-european³⁷, cât și picturii italiene, îndeosebi venețiene³⁸.

CORNEL TATAI-BALTĂ

²⁴ *Ibidem*, fig. 6.

²⁵ *Ibidem*, fig. 13.

²⁶ Virgil Vătășianu, *Pictura murală din nordul Moldovei*, București, 1974, fig. 102; Vasile Drăguț, *Dicționar enciclopedic de artă medievală românească*, fig. p. 94.

²⁷ G. Popescu-Vâlcea, *Miniatura românească*, București, 1981, fig. 85, 95.

²⁸ Alexandru Efremov, *Icoane românești*, București, 2003, fig. 105.

²⁹ Gheorghe Racoveanu, *Gravura în lemn la Mănăstirea Neamțul*, București, 1940, pl. XXI, fig. 2.

³⁰ Gabriel Bunge, *op. cit.*, fig. 24; Virgil Vătășianu, *Istoria artei europene*, vol. I, *Epoca Medie*, București, 1967, fig. 795.

³¹ Eva Mârza, *Tipografia de la Alba Iulia, 1577-1702*, Sibiu, 1998, fig. p. 174.

³² Marius Porumb, *Un veac de pictură românească din Transilvania*, fig. 40.

³³ Cornel Tatai-Baltă, *Blajul în imagini*, Alba Iulia, 2002, fig. 22; Marius Porumb, *op. cit.*, fig. 111.

³⁴ Cornel Tatai-Baltă, *Gravorii în lemn de la Blaj (1750-1830)*, Blaj, 1995, fig. p. 281.

³⁵ *Ibidem*, fig. 96.

³⁶ Dorina Sabina Pârvulescu, *Pictura bisericilor ortodoxe din Banat*, p. 187.

³⁷ Marius Porumb, *Dicționar de pictură veche românească din Transilvania*, p. 413.

³⁸ Horia Medeleanu, *Pictorul Ștefan Tenețchi*, p. 374.

LES ICÔNES IMPÉRIALES DE L'ICONOSTASE
DE LA CATHÉDRALE DE BLAJ
Résumé

L'analyse des six icônes impériales, peintes par Ștefan Tenețchi, de Arad (macédo-roumain qui a intensément activé en Transylvanie et en Banat, mais aussi bien en Serbie et en Hongrie) pour décorer l'imposant iconostase de la Cathédrale gréco-catholique « Sfânta Treime » de Blaj, relèvent les qualités d'exception de ce peintre renommé dès son vivant, comme après sa mort. Ces icônes attestent le fait que sur le fond traditionnel byzantin, certains éléments ont été greffés, ceux-ci appartenant au baroque ukrainien, ou bien à celui central-européen, mais aussi à la peinture italienne, surtout à celle vénitienne.

LE TEXTE EXPLICATIF DES FIGURES

- Fig. 1. L'iconostase de la cathédrale de Blaj (1765).
Fig. 2. Ștefan Tenețchi, *Saint Jean le Baptiste*.
Fig. 3. Ștefan Tenețchi, *Saint Nicolas*.
Fig. 4. Ștefan Tenețchi, *La Mère de Dieu avec l'Enfant sur le trône*.
Fig. 5. Ștefan Tenețchi, *Jésus Christ trônant*.
Fig. 6. Ștefan Tenețchi, *Saint Basile le Grand*.
Fig. 7. Ștefan Tenețchi, *La Sainte Trinité*.
Fig. 8. *La Sainte Trinité*, mosaïque, Basilique Santa Maria Maggiore, Rome, première moitié du Vème siècle.
Fig. 9. *La Sainte Trinité*, mosaïque, Église San Vitale, Ravenne, vers le milieu du VIème siècle.
Fig. 10. *La Sainte Trinité*, icône, le Mont Athos, fin du XIVème siècle.
Fig. 11. Anastasie Crimca, *La Sainte Trinité*, miniature roumaine, Apostol, 1610, actuellement cette miniature est préservée à la Bibliothèque de l'État de Vienne.
Fig. 12. Andrei Rubliov, *La Sainte Trinité*, icône, 1425 – 1427, actuellement cette icône est préservée aux Galeries Tretiakov de Moscou.

Fig. 1. Iconostasul catedralei din Blaj (1765).

Fig. 2. Ștefan Tenețchi, Sfântul Ioan Botezătorul.

Fig. 3. Ștefan Tenețchi, Sfântul Nicolae.

Fig. 4. Ștefan Tenețchi, Maica Domnului cu Pruncul pe tron.

Fig. 5. Ștefan Tenețchi, Isus Hristos pe tron.

Fig. 6. Ștefan Tenețchi, Sfântul Vasile cel Mare.

Fig. 7. Ștefan Tenețchi, Sfânta Treime.

Fig. 8. Sfânta Treime, mozaic, Basilica Santa Maria Maggiore, Roma, prima jumătate a sec. V.

Fig. 9. Sfânta Treime, mozaic, Biserica San Vitale, Ravenna, mijlocul sec. VI.

Fig. 10. Sfânta Treime, icoană, Muntele Athos, sfârșitul sec. XIV.

Fig. 11. Anastasie Crimca, Sfânta Treime, miniatură românească, *Apostol*, 1610, actualmente la Biblioteca de Stat din Viena.

Fig. 12. Andrei Rubliov, Sfânta Treime, icoană, 1425-1427, actualmente la Galerile Tretiakov, Moscova.